

Bemærkninger til foranstaaende Lovforslag.

Som bekendt er det Staten tilhørende Jordegods paa Færøerne, der udgør omtrent Halvdelen af Dernes samlede Jordegods, eller ca. 1,150 Marker (medens den i privat Eje værende Jord, Odelsgodset, bestaar af ca. 1,100 Marker, og det beneficerede Gods af ca. 150 Marker) delt i større Jordbrug, de saakaldte Kongsgaarde, der med Undtagelse af ganske enkelte, hvis Brug er henlagt til Embeder eller Bestillinger, i Henhold til Forordning af 30te Maj 1691 ere overdragne i Livsfæste paa Besidders og eventuelle Enkes Livstid, og med en vis Afgang for ældste Søn til efter Forældrenes Død at erholde Fæste paa Gaarden, nærmere bestemt ved Lov indeholdende nogle Bestemmelser om Afgang til Kongsfæste paa Færøerne af 25de Februar 1871. En saadan Fæstegaards Jordtilliggende bestaar foruden af Udmarken, „Bøen“, af store Strækninger hovedsagelig uopdyrket Jord, den saakaldte Udmart eller Hauge eller Andel i samme, idet nemlig Udmarken for den langt overvejende Del endnu ikke er udstiftet, men ligger i Fællig saa vel mellem Fæstegaardene indbyrdes som mellem disse og Odels- eller beneficeret Jord.

Fæstebønderne besidde den dem overladte Jord for en fra gammel Tid stammende, Lovbestemt Leje (jfr. Bemærkningerne ad § 8 paa de aarlige Finanslovsforslag), der er overordentlig lav, idet samtlige Fæsteafgifter ikke udgøre mere end gennemsnitlig ca. $\frac{3}{100}$ pCt. af Jordens nuværende Værdi, saaledes som denne er ansat ved den i Henhold til Lov 29de Marts 1867 angaaende en ny Skyldsatning af Jorderne paa Færøerne foretagne Takstation. Til Gengæld er der i Henhold til Forordning om Agerdyrkingen m. v. paa Færøerne af 21de Maj 1777 i hvert enkelt Fæstebrev optaget en Klausul om, at Fæsteren skal være pligtig til efter Andel og Tilføjelse af oprydde og dyrke til Ager og Eng saadanne Steder af Udmarken, som dertil maatte findes bekvemme. Ligesom imidlertid overhovedet kun en aldeles forsvindende Del af de store til Fæstegodset henlagte Udmarksarealer i Tidernes Løb er blevet opdyrket ad denne Vej, saaledes er særlig i den senere Tid Opdyrkning fra Fæsternes Side mere og mere vanskeliggjort ved den paa Derne stadig tiltagende Mangel

paa Arbejdskraft, som hænger sammen med, at Befolkningen stedse mere og mere optages af Fiskeriet. Heller ikke er det at vente, at Løven om Godtgørelse for udførte Grundforbedringer m. v. paa Statens Fæstegods paa Færøerne af 12te April 1892, saa nyttig den i øvrigt kan være, i nogen betydelig Grad vil kunne fremme den egentlige Opdyrkning.

Ved Siden af den af Fæsteren selv i Henhold til den anførte Bestemmelse foretagne Opdyrkning af Udmarken har der derimod paa Fæstegodset udviklet sig en Opdyrkning ved Lejehusmænd, som ogsaa søger sin Hjemmel i Forordningen af 21de Maj 1777, jfr. Rentekammerkrivelse af 12te Juli 1845, idet Fæsterne i stort Omfang med Godsbestyrelsens Samtykke og, navnlig før 1845, ogsaa uden et saadant, have udlejet til andre til Opdyrkning saadanne mindre Stykker af Fæstets Udmart, som de uden Ulempe for Fæstets Drift kunde afse. Opdyrkerne have som oftest modtaget Stykket i Leje af Fæsteren paa egen og Enkes Livstid mod deraf at svare en aarlig Leje, der som Regel, naar ikke særlige Forhold, saa som Slægtskab og lignende, medføre Undtagelse, har været bestemt til 2 Kr. pr. Rosoder, det er for et Jordstykke, som i opdyrket Stand afgiver tilstrækkeligt Sommer- og Vinterfoder til en Ko. Undertiden har ogsaa Fæsteren, efter selv at have opdyrket et saadant Stykke Udmart (paa Derne betegnes saadanne Jordlodder med Fællesnavnet „Trøer“), senere overladt det i almindeligt Lejemaal til en anden, i hvilket Fald Lejen da ganske naturligt som Regel vil være adfælligt højere end ovenfor angivet, ligesom ogsaa Lejen for de førstnævnte Stykker senere efter Opdyrkerens Død undertiden kan være bleven forhøjet. Denne Opdyrkning ved Lejehusmænd har i Tidernes Løb ført til langt større Resultater for det særøste Jordbrug end den Fæsteren selv paalagte Opdyrkningspligt, og der er som Følge af den paa Fæstegodset, særlig i Nærheden af de større Handels- og Fiskepladser, og hvor Jorden særlig har været egnet til at tages under Kultur, efterhaanden opstaaet en Mængde saadanne opdyrkede mindre Jordbrug, der ere bortlejede til andre, de saakaldte Lejetrøer, som ere Hovedgenstanden for nærværende Lovforslag.